

LAOS

van reizigers voor reizigers

LAOS

De wereld houdt niet op met draaien. Een wereldreiziger is de eerste om dat te beamen. Hoewel men geen inspanningen gespaard heeft om al de gegevens in deze gids uitgebreid te testen en te actualiseren, is het niet uitgesloten dat je ter plaatse vaststelt dat bepaalde gegevens in deze gids toch al opnieuw gewijzigd zijn. Veel adressen en suggesties in de Trotters zijn bovendien wat 'fragiel', juist omdat ze zo sympathiek en verrassend zijn. We zouden het daarom bijzonder op prijs stellen als je ons op de hoogte brengt van eventuele wijzigingen, zodat we de eerstvolgende herdruk op een correcte manier kunnen aanpassen. Dank bij voorbaat. Ons adres:

TROTTER

Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt

Uitgeverij Terra Lannoo
Postbus 97
NL-3990 DB Houten

E-MAIL: TROTTER@LANNOO.BE

WWW.TROTTERCLUB.COM

De prijscategorieën die in de Trottergidsen worden gebruikt, zijn steeds afgestemd op het land. Als je in een goedkoop hotelletje ongeveer € 25 betaalt, behoort een hotel waar je € 75 neertelt uiteraard tot de dure prijsklasse. De uitgever kan niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele fouten of de gevolgen ervan.

VERTALING Annemieke Hendriks en Loes Berkhout; 2016 Imago Mediabuilders

REISINFORMATIE VLAANDEREN EN NEDERLAND Wegwijzer, Brugge

OMSLAGONTWERP Studio Jan de Boer / Helga Bontinck

ONTWERP BINNENWERK Imago Mediabuilders

OMSLAGFOTO Siwabud Veerapaisam / Shutterstock

OORSPRONKELIJKE TITEL Le Routard – Cambodge - Laos

OORSPRONKELIJKE UITGEVER Hachette, Paris

DIRECTEUR VAN DE REEKS EN AUTEUR Philippe Gloaguen

STICHTERS Philippe Gloaguen en Michel Duval

ADJUNCTREDACTEUREN Benoît Lucchini en Amanda Keravel

REDACTEUREN Olivier Page, Véronique de Chardon, Isabelle Al Subaihi, Anne-Caroline Dumas, André Poncelet, Marie Burin des Rozières, Thierry Brouard, Géraldine Lemauf-Beauvois, Anne Poinot, Mathilde de Boisgrollier, Alain Pallier en Fiona Debrabander

© Hachette (alle rechten voor vertaling, reproductie en bewerking gereserveerd voor alle landen),
Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2017

© Cartografie Hachette Tourisme

WWW.LANNOO.COM

D/2017/45/266 - ISBN 978 94 014 4008 0 - NUR 517

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

INLEIDING	11	Noodgevallen	77
VEELGESTELDE VRAGEN	12	Post	77
8 TOPERVARINGEN	14	Reisliteratuur	78
MENS, MAATSCHAPPIJ, NATUUR EN CULTUUR	23	Risico's en ergernissen	78
Bevolking	24	Talen	79
Bijzonder zeg!	24	Telecommunicatie	85
Cultureel erfgoed	25	Vervoer	88
Drank	28	Wegen	93
Economie	28	Winkelen	94
Filmen en fotograferen	31	REISPLANNER	95
Geografie	32	VIENTIANE EN OMGEVING	
Geschiedenis	32		
Godsdienst en geloof	37	Vientiane	101
Keuken	41	HET CENTRUM	
Media	44		
Mensenrechten	46	Vang Vieng	131
Milieu	47		
Seks	48		
Sport en vrije tijd	49		
Werelderfgoed van Unesco	50		
Zeden en gewoonten	50		
REIZEN NAAR LAOS	52		
REIZEN VANUIT LAOS	56		
LAOS PRAKTISCH	63		
ABC van Laos	64		
Alvorens te vertrekken	64		
Budget	67		
Drugs	68		
Feesten en feestdagen	68		
Foaien	71		
Geldzaken	71		
Gezondheid	72		
Klimaat	75		

PHONSAVAN EN DE VLAKTE DER KRIUKEN	141
Phonsavan	142
De vlakte der Kruiken	148

LUANG PRABANG EN OMGEVING

Luang Prabang	153
---------------------	-----

HET NOORDWESTEN

Pakbeng	195
Houeisai (provincie Bokeo)	202
Luang Nam Tha	208
Muang Sing	214
Boten	217
Oudom Xai (Muang Sai)	217

Nong Khiaw	221
Muang Ngoi	224

DE PROVINCIE PHONGSALY

Muang Khoua	229
Phongsaly	231
Boun Tai	236

HET ZUIDEN

Thakhek	241
Savannakhet	250
Pakse	255
Champasak	266
Wat Phou	270
Het Bolaven Plateau	276

HET DISTRICT SIPHANDONE

Het eiland Khong (Don Khong en Muang Khong)	289
De eilanden Khone (Don Khone) en Det (Don Det)	293

REGISTER

311

KAARTEN EN PLATTEGRONDEN

Afstanden tussen de steden	89	Muang Sing	215
Bolaven Plateau, overzichtskaart	276-277	Nong Khiaw	223
Khammouane, het karstlandschap van	247	Oudom Xai (Muang Sai)	219
Khone (Don Khone) en Det (Don Det), de eilanden	295	Pakbeng	199
Khong, het eiland	291	Pakse	258-259
Houeisai	203	Phongsaly	233
Laos, overzichtskaart	53-54	Phonsavan	144-145
Laos, het noorden van, overzichtskaart	196-197	Reisplanner	97
Laos, het zuiden van, overzichtskaart	240	Savannakhet	251
Luang Nam Tha	209	Siphandone, het district, overzichtskaart	289
Luang Prabang	156-157	Thakhek	243
Luang Prabang – Centrum, detailkaart	158-159	Topervaringen	17
Luang Prabang, omgeving van, overzichtskaart	187	Vang Vieng	133
		Vang Vieng, omgeving van, overzichtskaart	139
		Vientiane	104-105
		Vientiane, detailkaart	107
		Wat Phou	272-273

INLEIDING

Laos heeft een rustige achteloosheid, die onderbroken wordt door de Mekong, de ruggengraat van het land. Het is een land van water, van vruchtbare vlakten en berglandschappen afgewisseld met karst, maar ook een land van tempels, die getuigen van de vroegere pracht. Ook vind je er elementen die herinneren aan de Franse aanwezigheid, zoals de geur van stokbrood vanuit de bakkerijen of het geluid van botsende ballen uit het jeu-de-boules-

spel. Een mooie gelegenheid om kennis te maken met een over het algemeen discreet volk.

Het vroegere 'land van een miljoen olifanten' is tegenwoordig een van de armste van de wereld en is op zoek naar een manier om zijn identiteit te behouden en de economische groei te verduurzamen. Dat is niet altijd even gemakkelijk wanneer je omringd wordt door buurlanden die even dynamisch als bedreigend zijn.

**DANSERES IN TRADITIONELE
KLEDING VOOR DE WAT
XIENG THONG TEMPEL**

MONNIKEN BETREDEN EEN TEMPEL IN LUANG PRABANG.

LUANG PRABANG EN OMGEVING

Royal Palace Museum 179

LUANG PRABANG

44.000 INWONERS | KENGETAL 071

📍 Groene heuvels en met tropisch woud begroeide bergen vormen de natuurlijke omgeving van deze stad. Luang Prabang is de op twee na grootste stad van Laos, maar neemt de eerste plaats in als het gaat om schoonheid. Allereerst vanwege de uitzonderlijke ligging. Luang Prabang strekt zich uit over een langgerekte landtong aan de samenloop van de Mekong en de Nam Khan, de rivier met het modderkleurige water. Door het klimaat voel je je er prettig. Op circa 600 m hoogte is de hitte in het droge seizoen (van november tot maart) draaglijk en 's avonds is het aangenaam fris.

Op historisch en cultureel vlak is dit de rijkste stad van Laos. Weinig moderne gebouwen en al helemaal geen hoogbouw. Een volledig horizontale stad dus. Werkelijk prachtig. De Unesco heeft de hele stad tot Werelderfgoed uitgeroepen en dat zegt genoeg. Luang Prabang, stad aan de rivier, koninklijke stad van menselijk formaat waar alles op loopafstand ligt. Veel reizigers trekken er echter met de fiets op uit om de omgeving te verkennen.

Een beetje geschiedenis

De oorspronkelijke naam van Luang Prabang is *Jawa*, en daarmee wordt een verindisch gebied bedoeld of een gebied omgeven door jungle of water. Pas in 1491 kreeg de stad haar definitieve naam, ter gelegenheid van de intocht van het grote, zuiver gouden boeddha-beeld dat twee jaar eerder was gearriveerd. *Luang* betekent 'groot', *Prabang* (of *Phabang*) 'heilig beeld van goud'.

Tot 1563 was Luang Prabang de hoofdstad van het koninkrijk Laos. Dat jaar besloot koning Setthathirat echter naar Vientiane te verhuizen. Toen aan het eind van de 17de eeuw het rijk in drie stukken uiteenviel, werd Luang Prabang weer de hoofdstad.

Na de machtsovername in 1975 werd de stad lange tijd 'verdacht' van koningsgezindheid door het nieuwe regime. De controle was streng en pas vanaf 1990 kreeg de stad gedurende de hele dag elektriciteit. Kleine ondernemingen waren tot dan toe 's nachts op een eigen stroomvoorziening aangewezen, die werd opgewekt door stroomgeneratoren. Na twee decennia van economische stilstand (1975-1995) opent de stad haar armen voor het toerisme, dat de belangrijkste bron van inkomsten vormt.

En kwetsbare stad om te beschermen

De status van Werelderfgoed van de Mensheid zorgt ervoor dat de stad en de natuurlijke omgeving zijn beschermd. Hieronder vallen de oude stad (het historische centrum), de oevers van de Nam Khan en de heuvels rond de Mekong. Niet minder dan vier geldschietters (de regio Midden-Laos, de Franse gemeenschap, de Europese Unie en tot slot Unesco zelf) ondersteunen een ambitieus project om dit te bereiken. Het beheer is in handen van de **Werelderfgoedafdeling van Luang Prabang (detailkaart F1, 21)**: luangprabang-heritage.org. De rol van deze organisatie is het vaststellen van regels omtrent het behoud van het erfgoed, alsmede het initiëren en coördineren van acties ter bescherming van het geheel. Dit gaat van de ontwikkeling van de hoge oevers van de Mekong en de Nam Khan tot het herstel van de dwarssteegjes (inclusief afwateringskanalen). Het ontwerpen van stijlvol straatmeubilair heeft ook hun aandacht. Verder behelst het de restauratie en renovatie van een bepaald aantal gebouwen (het prachtige houten prinselijk huis van Bang Xieng Mouane, de markt, sommige tempels enzovoort), het zorgdragen voor de nachtelijke belichting van de mooiste monumenten en het gevoelig maken van de bevolking voor het behoud van het cultureel en ecologisch erfgoed. In Luang Prabang vind je namelijk ook een verzameling bijzondere 'natte gebieden', gevormd door vele vijvers die een eindje van de straten en huizen af liggen. Ze zijn half natuurlijk en half kunstmatig, maar van essentieel belang voor het ecologisch evenwicht van de stad (lees verderop de rubriek 'Wat is er te zien en te doen? Ban Aphai en rond de Visounnarathstraat. De vijver van Boua Kang Bung').

De straten zijn schoon. Het evenwicht tussen het toerisme en het dagelijks leven van de Laotianen lijkt tamelijk goed uit te vallen.

AANKOMST EN VERTREK

MET HET VLIEGTUIG

 Luchthaven van Luang Prabang (buiten plattegrond, via E4): circa 4 km van het centrum luangprabangairport.com. Een Laotiaans toeristenvisum kun je krijgen bij aankomst op de luchthaven. Het is 30 dagen geldig en kost \$ 30 voor Fransen (\$ 35 voor Belgen). Zorg voor een pasfoto. In de hal van de luchthaven vind je **wisselkantoren** (in principe dag, geopend 8.30-18.00 u, dezelfde koers als de banken in Luang Prabang) en er is een geldautomaat.

- **Vientiane:** dag. 3-4 vluchten van *Lao Airlines*.
- **Pakse:** dag. 1 vlucht met *Lao Airlines*.
- Voor Internationale vluchten richting Bangkok, Chiang Mai, Siem Reap, Jinghong (Yunnan), Hanoi en Singapore raadpleeg je het hoofdstuk 'Reizen vanuit Laos' op blz. 56 van deze gids.

Naar het centrum:

- Met een **gemeenschappelijke minibus:** tickets kun je kopen in de hal van het vliegveld, net voor de uitgang. Tarief (vast): 50.000 kip, inclusief bagage, geldig voor drie personen die naar hetzelfde hotel gaan.

• **Tuktuks** zijn bevoegd om reizigers vanaf de stad naar het vliegveld te brengen, maar ze mogen geen passagiers oppikken op het vliegveld.

MET DE BUS

Er zijn twee busstations. Veel reisbureaus in het centrum bieden minibussen aan naar de grootste steden (duurder dan de bus, maar ook sneller).

☒ Noordelijk busstation (Northern Bus Terminal: buiten plattegrond, via E4, 1): 2-3 km van Luang Prabang ☎ 25 27 29. Reken op 20.000-30.000 kip per persoon tussen het centrum en het station. Hier vertrekken de bussen richting het noorden van het land. Verbindingen met:

- **Oudom Xai:** 3 bussen per dag, 2 's ochtends, de andere in de namiddag. Reistijd: circa 5 uur (200 km) en waarschijnlijk heel binnenkort minder als de nieuwe weg tussen Pakmong en Oudom Xai in gebruik wordt genomen.
- **Luang Nam Tha:** 1 bus per dag, vroeg in de ochtend. Reistijd: circa 8-9 uur (310 km).

• **Houeisai:** 2 bussen per dag, 1 aan het einde van de middag, de andere (vipbus) aan het begin van de avond. Reistijd: circa 13 uur (500 km).

• **Phongsaly:** 1 bus per dag, halverwege de middag. Reistijd: circa 14 uur.

• **Nong Kiaw:** 3 bussen per dag, 's ochtends. Reistijd: circa 4 uur (150 km).

• **Chiang Mai (Thailand):** 1 bus per dag, begin van de avond. Reistijd: circa 16 uur.

☒ Zuidelijk busstation (Bannaluang Bus Station: buiten plattegrond, via D4, 2): 2-3 km van Luang Prabang ☎ 25 20 66. Circa 20.000-30.000 kip per persoon tussen het centrum en het station. Hier vertrekken de bussen richting het zuiden van het land. Verbindingen met:

- **Vientiane, via Vang Vieng:** een tiental bussen per dag, 7.00-20.30 u, waaronder 5 vipbussen (slaapmogelijkheid in die van 20.30 u). Duurt 8-10 uur (320 km), afhankelijk van het type bus. Reken op 12 uur met een minibus.
- **Phonsavan:** 1 bus per dag, 's ochtends. Reistijd: circa 7 uur (260 km).

☑ Nuttige adressen

- 1 Bureau voor Toerisme en Toeristenpolitie
- 1 Noordelijk busstation
- 2 Zuidelijk busstation
- 3 Immigration Office
- 6 Lao Development Bank
- 7 Arts (Dr Phayline Maniphonh)
- 8 Phakan's Clinic
- 9 Lao Airlines
- 18 Aanlegsteiger voor lange afstanden
- 23 Dhammada Massage Oasis

☒ Slapen

- 30 Viradesa Guesthouse, Suan Keo Guesthouse en LPQ Backpackers Hostel
- 31 Le Bougainvillier
- 33 Rattana Guesthouse
- 34 Seng Phet Guesthouse
- 38 Golden Lotus Guesthouse
- 39 Lao Lu Lodge
- 47 Thepavong Guesthouse
- 48 Ancient Luangprabang Hotel
- 52 Maison Souvannaphoum Hotel
- 53 Spicy Laos Backpackers
- 54 Sysomphone Guesthouse
- 55 Thavisouk Guesthouse en Mano Guesthouse
- 56 Vilayvanh Guest House
- 57 Muong Lao Guesthouse
- 58 Jaliya Guesthouse
- 59 Cold River Guesthouse
- 60 Sabaidee Guesthouse
- 61 Villa Shayada Guesthouse
- 62 Villa Luang Sokxay
- 63 Villa Oasis Luang Prabang

- 64 Thongbay Guesthouse
- 65 Treasure Hotel Laos
- 66 Maison Dalabua
- 67 Villa Maydou
- 68 Satri House
- 69 The Luang Say Residence
- 70 Villa Maly
- 72 Phonemaly Guesthouse
- 73 Central Backpackers

☒ Eten

- 66 Maison Dalabua
- 83 Riverside Barbecue Restaurant
- 94 Atsalin Restaurant
- 95 Lao Lao Garden, The House
- 96 Restaurant van Résidence Phou Vao

☒ ☒ Ontbijten, theedrinken

- 112 L'Étranger, Book and Tea
- 114 JoMa

☒ ☒ Iets drinken, uitgaan, een voorstelling bekijken

- 95 Lao Lao Garden
- 120 Utopia
- 127 Dao Fa
- 128 Muang Swa

☒ Markten

- 140 Phosimarkt
- 141 Ambachtelijke avondmarkt
- 147 Ochtendmarkt

☒ Winkelen

- 112 Kopnoi

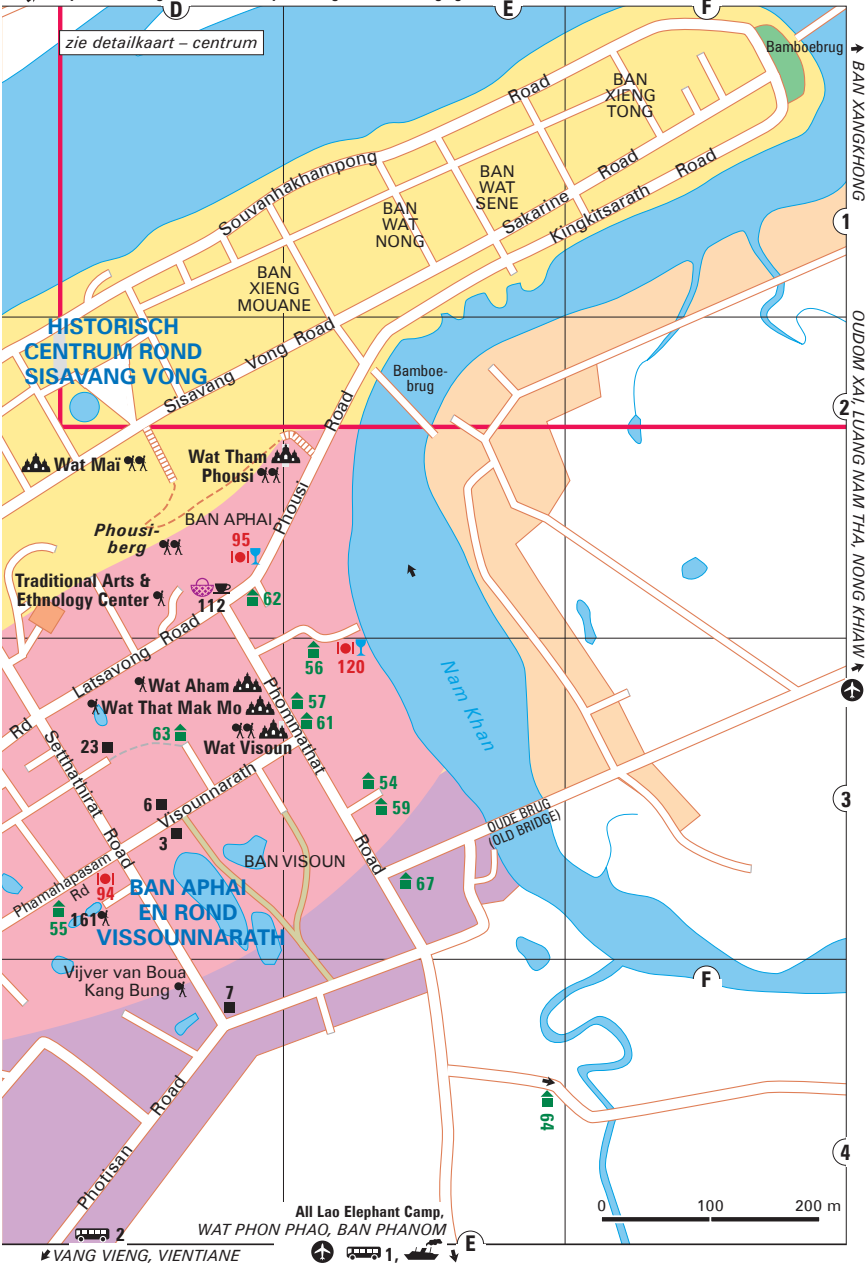
☒ Wat is er te zien?

- 160 Wat Hosiang Voraviehane
- 161 Oude opiumrokerijen

140, 127, 147, 83, 18, 39, BAN PAKHAM, 47, 31, 38, 48, 72, HUAXIENG, 34, 114, 33, 30, 160, 52, 66, 68, 70, 65, 73, 53, Santsenthal, BAN VIENGXAI, 58, 60, 9, 69, 128, 8, La Pistoche, De waterval van Tad Sae

Tempels van Xieng Men, Wat Chomphet, Long Khoun en heilige grot

LUANG PRABANG PLATEGROND LUANG PRABANG

LUANG PRABANG

ETEN

In het historische centrum, rond de Sisavang Vong (plattegrond C2 en detailkaart)

HEEL GOEDKOOP

(minder dan 50.000 kip of \$ 6)

Zoals overal in Laos kun je heel goedkoop eten bij de **kraampjes op de markt**. 's Avonds, tussen circa 17.00-22.00 u, verkopen de eetstalletjes in de Kitsarath Seththathiratstraat (plattegrond C2) afhaalmaaltijden. Nog meer eetkraampjes vind je aan het begin van de avondmarkt, in een steegje dat langs *Ancient Luangprabang Hotel* (plattegrond C2, 48) loopt. Lange tafels met wasdoek waaraan je kip of varkensvlees in zoetzure saus in bananenblad kunt eten of op houtskool geroosterde vissen. Ook vegetarisch.

GOEDKOOP

(50.000-100.000 kip of \$ 6-12,50)

✂ **Rosella Fusion (detailkaart F1, 80):** aan de Nham Kham River ☎ 020 772 816 68. Dag. geopend 8.00-22.00 u. Heerlijk rustige omgeving, groen en schaduwrijk, waar je Laotiaanse gerechten van hoogstaande kwaliteit kunt proeven, die in grote porties op tafel komen. Enkele specialiteiten: *tom yum paa* met vis (bouillon naar wens op smaak gebracht), de *moke pa* (gerookte vis) en vooral de *muu pas skaii*, varken met citroengras, peper en basilicum met seizoengroenten. Heel sympathieke, jonge bediening en een voortreffelijke prijs-kwaliteitverhouding. Pluspunt: terras met uitzicht op de rivier.

✂ **Mekong Fish (detailkaart E1, 81):** *Souvanhakhompong Road* ☎ 25 24 46 of 020 551 707 09. Dag. geopend 7.30-22.30 u. Aan de Mekong ligt een van de mooiste schaduwrijke terrassen. Smakelijke gerechten die netjes worden opgediend: barbecue, hamburgers, pizza's, pasta's, sandwiches, biefstuk en Laotiaanse gerechten, zoals zeewier met sesam, vis in kokosmelk, vlees met kerrie en meer.

De keuze is groot. Uitstekende bediening. Het is de plek waar expats elkaar treffen tijdens lunchtijd. Ook prima voor het ontbijt.

✂ **Artisans Café (detailkaart D2, 92):** *Ban Choum Khong* ☎ 020 555 711 25. Geopend ma.-za. 9.00-18.00 u. In een kalme en gezellige wijk aan de rand van een schaduwrijk geplaveid steegje. De plek straalt veel rust uit. In een kleine, maar leuke tuin staan een paar tafeltjes om versbereide gerechten te eten waarin soms groenten en kruiden uit de moestuin zijn verwerkt. Dit is ook het hoofdkantoor van de *Puang Champa*, een culturele organisatie die zich wijdt aan muziek en dans. Er is ook een winkel (zie verderop 'Winkelen').

✂ **Café Popkane (detailkaart F1, 82):** *Sakkarinestraat; richting de punt van het schiereiland*. Dag. geopend 8.00-19.00 u. Een heel snoezig adres, verscholen achter de bomen. In de schaduw op een luchtig terras staan enkele tafels en banken. Rustig gelegen. Eenvoudige Laotiaanse gerechten, een paar westerse snacks en *milk en fruit shakes*.

✂ **Riverside Barbecue Restaurant (plattegrond C2, 83):** *Pakham Road, dag. geopend 17.30-21.30 u*. De barbecue (*hot pot*) en het buffet waar je zoveel mag pakken als je wilt zijn een groot succes, zowel onder Laotiaanse families als toeristen. Er is een bakplaat op houtskool waarop vlees en zeevruchten worden gebakken. Daarnaast is een ronde kom waarin groenten worden gekookt. De bediening houdt de gloeiende kolen in de gaten. Volkse, levendige sfeer die bevorderlijk is voor gesprekken met je tafelgenoten.

✂ **Ton Kham Wan (detailkaart F1, 80):** aan de Nam Khamrivier, naast Rosella Fusion ☎ 020 559 703 73. Dag. geopend 8.00-22.00 u. Een klein lokaal restaurant met lekkere Laotiaanse gerechten. Wijn per glas, cocktails en bier. Een perfect adres voor wie een beperkt budget heeft en toch op een terras aan de rivier wil zitten.

✂ **Tamnak Lao (detailkaart E1, 97):** *Ban Wat Sene, Sakkarine Road* ☎ 25 25 25. Dag. geopend 10.00-22.00 u. Op de punt van het schiereiland, op een plek die overdag levendiger is dan in de avond. Gezeten op het terras aan de

JE KUNT HEEL GOEDKOOP ETEN BIJ
DE KRAAMPJES OP DE MARKT.

straatkant of op het balkon kies je typisch Laotiaanse gerechten van een kaart die zo lang is als de Mekong. Voordeel: van elke specialiteit wordt uitgelegd welke ingrediënten erin zitten, dat helpt. Vervolgens komen mooi opgemaakte borden met smaakvol eten op tafel. Er wordt in het restaurant ook kookles gegeven.

DOORSNEEPRIJS

(100.000-150.000 kip of \$ 12,50-19)

✘ **Tamarind (detailkaart E1, 84):** aan de Nam-Khanrivier ☎ 21 31 28 of 020 777 704 84. Geopend ma.-za. 11.00-16.00 u. en 17.30-21.00 u. Reserveren zeer aanbevolen. Elke vr. Laotiaanse barbecue met vis. Vanuit de leuke, met mooie foto's gedecoreerde eetzaal kom je op een aangenaam terrasje boven de straat, met uitzicht op de rivier. Er staat een handvol tafels in de bries van ventilatoren. Op je bord liggen uitstekende Laotiaanse gerechten. Grote specialiteit: het *lao BBQ fish feast*. Sla een heerlijk dessert niet af: kleefrijst met kokosmelk, sesam en banaan, banana-splityoghurt en tamarindesaus ... Als je iets wilt drinken kun je kiezen voor vruchtensap met tamarinde, kaneel of jujube ... om maar een paar specerijen te noemen. Je kunt ook een

kookcursus volgen in een betoverende omgeving, op het platteland of je laten begeleiden tijdens een bezoek aan de markt.

✘ **Café Ban Vat Sene (detailkaart E1, 85):** Ban Wat Sene, Sakkarine Road ☎ 25 24 82. Dag. geopend 6.30-22.00 u. Happy hours 17.00-19.00 u. Van dezelfde uitbater als L'Éléphant (zie verderop), dus de service en de inrichting zijn verzorgd (schilderijen, kunstvoorwerpen, gevlochten meubels). Gevestigd in een gerenoveerd eerbiedwaardig koloniaal gebouw. Kaart met snacks, quiches, hartige taarten en goed gelukte Laotiaanse gerechtjes. Leuk terras, ook een heerlijk ontbijt met echte croissants. Niet goedkoop, maar zo lekker.

✘ **Coconut Garden (detailkaart D2, 5):** Sisavang Vong Road ☎ 26 04 36. In het seizoen zit het hier elke dag vol. Je kunt plaatsnemen op een binnenplaats die uitkomt op de straat, of in de tuin aan de andere kant. Heerlijke Laotiaanse, Thaise en Europese gerechten die mooi worden gepresenteerd. Bamboe gevuld met gestoomd en daarna gebakken varkensvlees met kruiden, gerechten gekookt in bananenblad, gegrilde groenten, Vietnamese *phó* ... Ook lekkere desserts. Lounge bar. Een goed lopende zaak, dezelfde eigenaren als L'Éléphant.

☐ Ochtendmarkt (plattegrond C2, 147): rondom de Wat Mai en in de wijk Ban Pakham, dag. 6.00-12.00 u. Groenten, vis, vlees, thee, enkele tassen en kleding. Vanaf 5.30 u zetten de markt-kooplui hun kraampjes op, het is dan nog donker. Er heerst een heel aparte sfeer. Rustig, maar toch is iedereen druk bezig bij het schijnsel van een paar zwakke lampjes. De (echt) vroege vogels mogen dit niet missen.

WINKELLEN

☐ Orange Tree (detailkaart E1, 142): house nr. 67, Ban Wat Nong, aan de kade van de Mekong. In principe geopend ma.-za. 10.00-18.00 u ... als de eigenaar niet moe is! En die humor vind je terug in de gekke objecten die verkocht worden in zijn leuke winkeltje. Sjieke en aardige tweedehandsspulletjes, behoorlijk veel voorwerpen uit begin 20ste eeuw en fairtrade-kunstnijverheidsartikelen.

☐ Ock Pop Tok (detailkaart E1, 146): Sakkarine Road, naast hotel 3 Nagas ☎ 25 32 19 **W** ockpoptok.com. Dag. geopend 8.00-20.00 u. Je vindt er voornamelijk stoffen en kleding van zijde, maar ook van katoen. Heel goede kwaliteit. Een bezoek aan het bijbehorende, tamelijk afgelegen atelier is mogelijk. Enkele keren per dag, van 9.00-15.00 u, vertrekt een rondleiding vanaf de winkel. Als je het van tevoren goed regelt, kun je zelfs deelnemen aan verschillende workshops (verven met natuurlijke kleurstoffen, weven met een weefgetouw of manden maken).

☐ Phothisak Rattanakone (detailkaart D1, 143): Ban Xieng Mouane 4, in de straat die evenwijdig loopt aan de Mekong ☎ 21 26 54. Dag. geopend 8.00-19.00 u. Een van de beste juweliers van Luang Prabang. Zijn vader heeft de koningskroon gemaakt. Breng een bezoekje aan zijn werkplaats, al was het maar om deze vakman aan het werk te zien. Zijn prijzen lijken aan de hoge kant (dat zijn ze ook), maar als je hem eenmaal aan het werk hebt gezien, begrijp je waarom.

☐ Kopnoi (plattegrond D2, 112): Phousi Road, Ban Aphai **W** kopnoi.com. Geopend ma.-za. 7.00-21.00 u, zo. 10.00-22.00 u. In dezelfde ruimte als 'L'Étranger (zie hierboven 'Ontbijten, theedrinken'). Hedendaags en Laotiaans design. Meubels, stoffen, kleding, kunstvoorwerpen, cadeautjes. Ook

deze zijn redelijk duur, maar van goede kwaliteit. Op de bovenverdieping zijn tijdelijke exposities.

☐ SA Handicraft Shop (detailkaart F1, 145): achter de Wat Xieng Thong. Dag. geopend tot circa 19.00 u. Een onopvallend winkeltje waar souvenirs worden verkocht gemaakt van papier van de moerbeiboom, bijvoorbeeld notitieblokken, lampen en schrijfpapier.

☐ Artisans Café (detailkaart D2, 92): Ban Choum Khong ☎ 020 555 711 25. Geopend ma.-za. 9.00-18.00 u. De winkel betreft de handelswaar bij drie dorpsgemeenschappen ten noorden van Luang Prabang waar mooie producten van textiel worden vervaardigd: kleding, maar vooral kussens, sjaals, tafelkleden en servetten, van een goede kwaliteit katoen. Neem zeker een kijkje op de bovenverdieping van dit eerbiedwaardige houten gebouw. Het herbergt de culturele organisatie *Puang Champa*, die zich het behoud en het doorgeven van de kunst van de Laotiaanse voorstellingen (muziek en dans) ten doel heeft gesteld. De leden hebben in Frankrijk al meerdere voorstellingen gegeven.

☐ Bij de juweliers op de centrale markt vind je ook nog *piastres de commerce*, zilveren munten uit de tijd van het Franse Indochina. De munten die tussen 1890-1910 geslagen werden, hebben een hoger zilvergehalte dan de munten uit de jaren 1920. Let op, dat heeft valsemunterij in de hand gewerkt (zorg dat je dus niet te veel betaalt).

☐ Er zijn nogal wat antiekzaken, vooral in de Sisavang Vongstraat. Hier vind je oude stoffen, opiumgewichten en -weegschalen, pijpen en meer. We kunnen niet vaak genoeg zeggen voorzichtig te zijn. In de eerste plaats omdat oplichterij overal op de loer ligt, maar vooral omdat bepaalde stukken een uniek onderdeel vormen van het Laotiaanse erfgoed en dat ook moeten blijven.

WAT IS ER TE ZIEN EN TE DOEN?

In het historische centrum, rond de Sisavang Vong (plattegrond C-D2, C3 en detailkaart)

De toegangsprijs van de meeste grote tempels staat vast en is 20.000 kip. Andere, minder belangrijke, zijn gratis. Wandelen door de tuin rondom de tempel is meestal gratis.

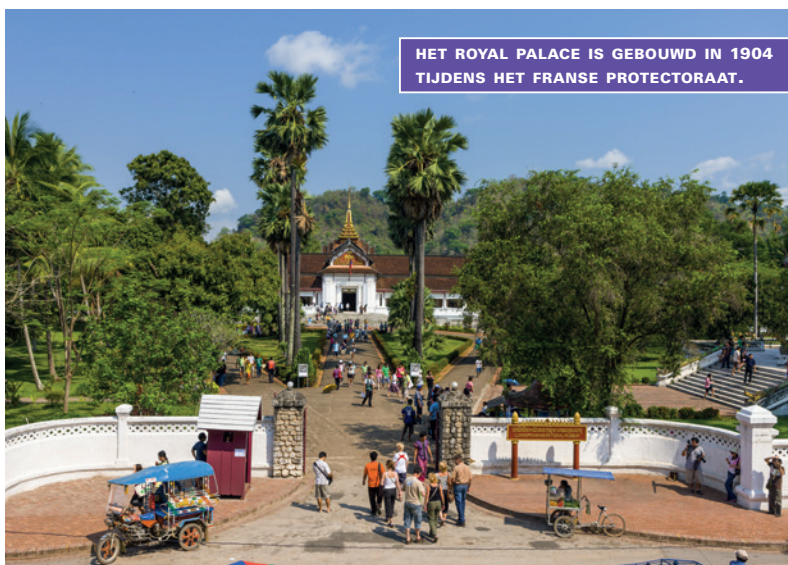
De beklimming van de Phousiberg (plattegrond D2): *toegang via de trap in de Sisavang Vong Road, tegenover het oude Koninklijke Paleis, of via de Phousi Road, aan de kant van de Nam Khan. Toegangspreis: 20.000 kip per persoon.*

We raden je aan om je bezoek aan Luang Prabang te beginnen met de beklimming van de Phousi. Op de top heb je een prachtig uitzicht over stad. De tempels zijn helaas niet zichtbaar door de bomen, maar je kunt toch genieten van een mooi uitzicht op de Mekong. Het mooiste moment om deze tocht te maken is bij zonsondergang, wanneer de hemel nog prachtig rood kleurt en het klokgelui van de kloosters overal weerklinkt. Je zult er echter niet alleen zijn.

- Als je uit de richting van de Sisavang-Vongstraat komt, zie je rechts de **Wat Pa Houak**, een heel oud tempeltje met prachtig houtsnijwerk aan de gevel. De tempel herbergt oude, heilige manuscripten. Als je het geluk hebt de bewaker van de tempel tegen het lijf te lopen, kun je hem vragen of je ze mag bekijken. De trap telt 328 treden. Goed, dat is niet te moeilijk. Halverwege kun je uitrusten op het terras waar een waringin staat. Deze stelt de boom der Verlichting voor. Je kunt hier gebruik maken van de mogelijkheid toegangskaartjes te kopen.

- Op de top van de Phousiberg staat de **That Wat Chomsi**, te midden van een kleine, grillige rotsformatie. De 20 m hoge stoepa staat op een trappiramide met drie niveaus. Hij stamt uit het begin van de 19de eeuw en werd ten tijde van het Franse protectoraat gerestaureerd. Bovenop staat een vergulde spits die je al van ver kunt zien. De That Wat Chomsi is het vertrekpunt van een fakkeltocht die ter ere van het Laotiaanse Nieuwjaar wordt gehouden. Als je in oostelijke richting kijkt, zie je de geheel vergulde **Wat Pa Phone Phao** (tempel van de Meditatie) afsteken tegen de groene achtergrond. De hellingen, die zich verheffen tot circa 80 m hoogte, stonden vol met heiligdommen en tempels. Tegenwoordig zijn er nog maar vijf over. Afdalend via de weg die aan de achterkant van de That Wat Chomsi naar beneden loopt over de helling van de heuvel die boven de Nam Kane uitsteekt, bereik je de **Wat Tham Phousi**.

Royal Palace Museum (het voormalige Koninklijk Paleis en het museum, detailkaart D2): *ingang via de Sisavang Vong Road. Dag. geopend 8.00-11.30 u en 13.30-16.00 u. Het laatste kaartje wordt een halfuur voor sluitingstijd verkocht. Toegangspreis: 30.000 kip. Fotograferen niet toegestaan. Gepaste kleding vereist, lange broek en de armen moeten bedekt zijn (anders kun*

je voor een paar kip een overhemd huren). Gratis kluisjes voor tassen en fototoestellen (verboden binnen de muren).

- *Binnen de omheining, aan de rechterkant, staat de tempel met de **Gouden Boeddha**. *Gratis toegang.* Voor de Laotianen is het oude koninklijk paleis minder belangrijk dan de Gouden Boeddha (*Phabang of Prabang*), onder wiens bescherming Laos nog steeds officieel is geplaatst. Het beeld weegt 50 kg en is 83 cm hoog. Volgens de legende zou het aan het begin van onze jaartelling in Ceylon zijn gegoten en door Khmerkoning Phaya Srichantha aan Fa Ngum, de stichter van Lane Xang, zijn geschenken. Kwade tongen beweren dat het beeld dat je tijdens je bezoek te zien krijgt, niets meer is dan een kopie. Het originele beeld zou ergens in Vientiane op een veilige plaats worden bewaard. Deze versie van de feiten is des te geloofwaardiger als je bedenkt dat de bevolking doodsbang is dat het beeld opnieuw door de Thai zal worden gestolen, zoals dat in de 18de eeuw al eens het geval was. Het beeld wordt omringd door bronzen trommels, gebruikt voor de oorlog en om regen af te smeken, gebeeldhouwde slagtanzen van olifanten en schermen die geborduurd werden door de koningin. Grote verzameling beeldhouwwerken en gouden ornamenten.*

- **Bij de ingang van het park** zie je aan je linkerhand een beeld van koning Sisavang Vong. Het origineel bevindt zich in Vientiane. Het is een eerbetoon aan de koning, die Laos naar de onafhankelijkheid en de hereniging voerde.

Het bezoek

- Het paleis is gebouwd in 1904 tijdens het Franse protectoraat.

- De **eerste zaal** is de zogeheten **Protocolzaal**. Het valt op dat de troon van de hoogstgeplaatste monnik op de voorgrond staat, voor die van de koning. Een herinnering aan het feit dat de geestelijk leider de belangrijkste figuur van het land was. In de vitrines staan enkele prachtige boeddha's uit de 15de en 16de eeuw. Ze zijn afkomstig uit tempels en monumenten van Luang Prabang die nu zijn verwoest.

- De **ontvangstzaal van de koning**: rechts van de ingang. Deze is prachtig ingericht met schilderijen in art-decostijl die in de jaren 1930 door Alix

de Fautereau (Franse kunstschilder) werden gemaakt. De doeken stellen kleurrijke taferelen uit het Laotiaanse dorpsleven voor, op verschillende momenten van de dag. Het mooiste is het markttafereel waarop je de etnische minderheden gemakkelijk aan hun klederdrachten kunt herkennen. De Hmong in het zwart, met een mand op de rug; rechts de Akha die rechtop staan en de gehurkte figuren zijn Laotianen. Twee gebeeldhouwde en vergulde panelen beelden het heldendicht van de *Ramayana* uit.

- **Gang van de bronzen trommels**: de trommels zijn 600 tot 1000 jaar oud. Ze waren bestemd voor het oproepen van de soldaten voor de strijd en voor het afsmecken van regen. Veel ervan zijn bovendien versierd met kikkers die de moesson uitbeelden (leven, vruchtbaarheid, voorspoed). Verder deden ze dienst als ruilmiddel of maakten ze deel uit van een bruidsschat. Nog een vitrine met eerbiedwaardige Boeddhabeelden uit de 15de eeuw.

- Achter de protocolzaal ligt de **Troonzaal**, die in 1960 rijkelijk met glasmozaïeken werd versierd met taferelen uit het dagelijks leven en de geschiedenis van Laos. De houten troon is met bladgoud verguld. Aangezien hij nooit gekroond werd zou de laatste koning, Si Savang Vathana, nooit op deze troon hebben gezeten. Dat is althans het officiële verhaal. Rechts zie je een grote kaars voor de kroningsplechtigheden en die symbool staat voor de lange levensduur van het rijk. Direct na binnenkomst in de zaal zie je links van de troon een kleinere troon uit het begin van de 20ste eeuw. Achter de troon zie je onderaan een religieuze processie (die Boeddha's leven uitbeeldt toen hij nog prins was). Het is onmogelijk om alles te beschrijven. Bewonder de schatkisten aan weerszijden van de troon. Een mooie verzameling sabels. In de centrale vitrine staan schitterende gouden beeldjes uit de 19de eeuw. Alle oudere beeldjes zijn gestolen door het leger van de Zwarte Vlaggen (Zhuangbandieten die met Vietnamees-Chinese steun tegen de Franse bezetter vochten). Boeddha's van bergkristal, gemaakt in de 15de en 16de eeuw. Ze werden gevonden in de *That Mak Mo* (de 'Watermeloentempel'). In de vitrine achterin staan Boeddhabeeldjes uit een legering van goud en zilver. Ertegenover zie je bronzen boeddha's.

- **Zaal van de bibliotheek van de koning:** veel boeken gaan over Chinese politiek. Manuscripten op palmblederen. In de volgende gang vind je koninklijke zegels (ivoor en koper) en oude bankbiljetten. Verder een rijkelijk versierde zijden japon van de koningin.

- **Slaapkamer van de koningin,** daarna die van de **koning.** Merk op dat de inrichting heel sober is. In die van de koning hangt een portret van de laatste koninklijke familie (vooraan de koning en de koningin, op de tweede rij de overleden zoon). De vier andere leden van de koninklijke familie wonen tegenwoordig in Frankrijk.

- **Zaal met muziekinstrumenten:** plus een verzameling maskers en kleding van de Ramayana-dansers. Verder nog kisten voor manuscripten van mooi bewerkt en versierd palmblad.

- In de **ontvangstzaal van de koning** hangt een schilderij van de laatste koning Sisavang Vong, gemaakt in 1967 door een Russische kunstenaar. Ook schilderijen van zijn zoon en koningin Khamphouy.

- In de **ontvangstzaal van de koninklijke secretaris** zie je geschenken die aan de vorsten werden aangeboden door staatshoofden en buitenlandse regeringen. Let vooral op het rijkelijk versierde Birmaanse en Cambodjaanse zilverwerk, het prachtige Thaise schrijfgarnituur, de boomerang van aboriginals, het mooie Japanse porselein, de handtas met robijnen voor de koningin en ... de Russische speldjes! Naast een brok maansteen, geschenken door de Amerikanen, kun je een maquette zien van Apollo 11, uitgesteld in een vitrine.

Als je het paleis aan de kant van het park verlaat, kun je een ongewoon spektakel bijwonen: elke ochtend in maart volgen jongeren hier les in klassieke dans. Hetzelfde thema komt steeds terug:

de Laotiaanse Ramayana (een variant op de hindoeversie) die op feestdagen wordt opgevoerd. De repetities verlopen ontspannen en leerling-dansers moeten de kritiek van hun kameraden verdragen. Helemaal achterin het park, rechts als je in de richting van de Mekong loopt, zie je de gebouwen waarin de vijf auto's van de vroegere koning staan, waaronder een Citroën DS.

- **Wat Choum Kong (detailkaart D1):** let op de twee granieten beelden voor de ingang, deze zijn Chinees geïnspireerd. De binnenkant van de tempel is verfraaid met moderne, meerkleurige muurschilderingen in naïeve stijl. Een tuin met Boeddhabeelden, heel rustgevend.

- **Wat Xieng Mouane (detailkaart D1):** stamt uit het einde van de 19de eeuw. Gevel met muurschilderingen, deuren en omlijstingen met houtsnijwerk. In dit kleine heiligdom, versierd met glasmosaïeken en gesjabloneerde gouden boeddha's, staan heel mooie vergulde rechtopstaande beelden. De centrale boeddha dateert uit 1853. Let ook op het bronzen Boeddhabeeldje uit de 16de eeuw, links van het altaar. Binnen de omheining van de tempel is een ambachtsschool voor jonge monniken gevestigd, die gesteund wordt door Unesco. Zo worden onder andere de traditionele beeldhouw-, schilder- en sjabloontechnieken doorgegeven. Elke dag wordt er om 17.30 u gebeden.

- **Heuanchan Information Centre (Villa Xieng Mouane, detailkaart D1-2):** *geopend ma.-vr. 8.00-12.00 u, 13.00-16.00 u. Toegangs-prijs: 10.000 kip.* Een mooi voorbeeld van een geslaagde restauratie van een grote traditionele houten paalwoning die bovendien prinselijk is. Het gebouw staat midden in een mooie tuin. De traditionele structuur, bestaande uit een hoofdgebouw en een aangrenzend gebouw waarin zich de

WIST JE DIT?

ZEG HET MET BLOEMEN | Sisavang Vong had niet minder dan vijftien vrouwen, die elk hun eigen huis hadden in de stad. Hij ontbood de een of de ander al naargelang zijn stemming. De gelukkige uitverkorene kwam bij het paleis aan en droeg een boeket witte of rode frangipanibloemen, volgens de code: rode bloemen als ze ongesteld was en witte bloemen als ze de nacht met de koning kon doorbrengen.